

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

ב

עין משפט
נר מצוה

1

א א מיי' פ'ס מלכות
ממן ומל' כלל' ג
סמ' עש' ט' סור וס'ע
ל'ח ס' תל' ספ' א :

אור לארבעה עשר גרסי' : לאור הנר . בגמרא (דף ז:) מפרש
טעמא : בודקין . שלא יעבור עליו צבל יראה וצבל ימלא :
ובפס' אמר . לקמן בזה"ש : שפי שורום . של חציות הסודרות
במרתף של יין לריך לבדוק בניהם אחרי שאמרט כל מקום שאין
מכניסין בו חמץ אין לריך לבדוק תורה אור



רבינו הגנאל

(אור ל) ארבעה עשר
בודקין את החמץ
לאור הנר ב' (מא' אור)
רב הונא אמר גנאי רב
יהודה אמר לילי . אף
על גב דאסקא לרבי
הכל אור אורחא דא
קס"ד דאין דאד
גנאי קסבר דאין אור
צפרא דאין וסאן דאד
לילי קסבר לילי דאין .
ואתבין עילת דהבית
הבקר אור ואין האמר
האור לילי דאין וסאן
מי כתוב האר בקר
דשפעת סנינה שהאור
בקר דאין הבקר אור
כתוב וס' הבקר האור
ולא כי האור חוץ הבקר
מיתבי וסאן בקר
יורה שש אלמא אור
יבסא דאין וסאן וסאן
בקר כתוב . כלומר באור
בקר קרם ויורה שש
לצדקים לעתיד לבוא
דאין כעין ויורה שש
בעולם הזה נמצא ויורה
שש בעולם הזה כעין
אור בקר קרם ויורה
שש לצדקים לעתיד
לבוא ויורה שש
לאור יום השני ללאור
ובא קראו יום . כלומר
ששיאור היום (בבב)
קרא יום :
הללוהו כל טובי
אור . פ' בא הכותב
לרדע דאין ויורה
הכותב בקרא אור
נפאק מינה לטור דאמר
סר הטיור מן האור
אמר באין של טובי :

הנחות

מחרי' לנרא
א' נראה דתקן הטור מן
האור . אין זה לא משום
ולא ברייתא (נ' ע' א) :

גיליון השנים

גמ' וד' אורח לילי .
ש' תוי' תחומות
פ'ס פ' : רש' ד'ס
כ'ט ט'ט' מפני תחומות
ומפני הלכות . עין
יומא כ' פ'א גמ' :
ד'ס סווא' יחיד :
תוב' ד'ס אור לילי
ומ' גל' יב' (ל'א' .
פ' לקח' י' פ'ס הוס'
ד'ס וס' לא דק :

אור לארבעה עשר בודקין את החמץ . פ'ס שלא לעבור עליו
צבל יראה וצבל ימלא וקשה לרי' כיון דלריך ציטול כדאמר
בגמ' (דף ז:) הטורק לריך שיצטול ומדאורייתא ציטול בעלמא כגו
אמאי הלריכו חכמים בדוקה כלל ונראה לרי' דלע"ג דסני ציטול

בעלמא החמירו חכמים לבדוק חמץ
ולצער' ש'לא יבא לחמץ וכן משמע
לקמן (דף י:) דצבי רבא כבר בשמי
קורה וכו' או דלמא זימנין דנפל
וחתי למיכליה וס'טעם שהחמירו כאן
ספי מבשאר איסורי הגאה שלא
הלריכו לצערם משום דחמץ מותר
כל השנה ולא נאכסר רק בפסח ולא
צדינו מיניס כדאמר לקמן (דף יא-)
ולא דמי לצער צחלב וערלה וכלאי
הכרס ש'איסורם טוס איסור עולם

אמר גמ' איסוריה שרי לאחריני
נמי שאני חמץ שהחמירה בו תורה
לעבור צבל יראה וצבל ימלא החמירו
חכמים לבדוק ולצער' אפילו הויא
דציטול משום דלמלא חתי למיכליה
ונראה לרש"א דלציטול לפי טעם
האחרון ל'ל דהחמירו חכמים בכל
חמץ אפי' בחמץ טוקסה ועל ידי
תערובת חץ על גב דליכא צל יראה
לפ' בריש חלו עוברין (דף מב-)
דא' חמץ ש'אור ישרף ויהיי' חמץ
טוקסה כדמוכח ההס' ואיכא למי' ^ה
נמי ההס' דכ"ס חמץ גמור על ידי
תערובת משמע דאסור להשהותו
דאי מותר להשהותו אמאי ישרף
ישעה אורו עד אחר הפסח ויכא
מותר אפילו לרבי יהודה דלא חסר
רבי יהודה חמץ אחר הפסח אלא
בחמץ גמור דליכא ג' קראי לתוך
זמנו ולפני זמנו ולאחר זמנו (לקמן
דף כח:) אכל בטוקסה דליכא אלא חד
קרא אפי' ר' יהודה מודה :

קא סלקא דעתך מ"ד גנאי וכו' .
לא נקט קס"ד אלא משום מאן
דאמר גנאי דלא קאי הכי ולאג
אורחיה נקט גמ' לילי ממש ומס'
אין לשש הספרים :

וכדרב יהודה . לא קאי אמאי
דמשני כדאמר פ'סר
נר אלא מילתא צאפי נפשה היא
ומפרש מה השמיטע הפסוק לב' :
יבנם צבי טוב . אור' דבפרק
הכונס (דף ס וסס:) משמע

דטעם הוי משום מזיקין דמפיק ליה
הסס מלא תלאו איש מפתח ציטו
וקרא משום מזיקין קא מוסיב
דמפיקין מיניה הסס כיון שניתן רשות
למשחית וכו' ולפי זה אפילו משמע

אדם לריך לזכר ש'לא צבי טוב והא דנקט כניסה תחלה היינו משום
דאורחא דגמרא למינקט הכי כמו מטפס ועולה ומטפס ויורד בפרק
עושין פסין (דף כה.) דנקט עליה תחלה ובפ' במה מדליקין (דף לה-)
בין השמשות כהרף עין זה נכנס וזה יולא וקשה הא דריש רב יהודה
הא דרש' גוסה מקרא אחרינ' דלא תלאו בפרק הכונס (דף ס.ו.סס:)
ואומר רש"א דלריכו תרי קראי הבקר אור לריך לעיר אחרת ואפי'
היכא דליכא למיחש למזיקין כגון אחי יוסף דהו' י"א והטעם מפני
הפחתים וקרא דלא תלאו אינטיך לעירו ומפני המזיקין :
ובאור בקר בעולם הזה . פ' ר"ת דהיינו עד ח' היום כדמוכח
בפ' תמיד נשחט (דף נח.) דע' ו' שעות נקרא בקר כעין
זה יהיה תחלת זריחת השמש דהיינו הגן החמה לנדיקים לעתיד לבא :

הא קיימא לן עד לאת הכוכבים יממא הוא . אומר ר"י דפשיטא ליה לגמרא דעד לאת הכוכבים יממא משום דמסקין בספ"צ דמגילה
(דף כ:) דמעלות השחר יום הוא דכתיב ואחננו עושים במלאכה מעלות השחר עד לאת הכוכבים ואומר והיה לנו הילוג משמר
והיום מלאכה ומההס' נמי מוכח דעד לאת הכוכבים יום הוא ולא קשה מההוא קרא לתנאי דפרק במה מדליקין (דף לה-). דקאמר
ר' יהודה משתקטע החמה כל זמן שפני מורה מזרחימין ואיכא למאן דאמר ההס' שני חלקי מיל שאור לפי הגרסה שעה גדולה לפני לאת
הכוכבים דאין אלו בקיין בלאת הכוכבים כדאמר ההס' לא כוכבים גדולים הגראין ציוס ולא כוכבים קטנים הגראין בליה אלא ציטעים :
(ברדתנן) הנורד מן האור . מיהו היכא דלשון צבי אדם אלו כלשון המקרא אוליין אחר לשון צבי אדם כדאמרין בערביין (ד' יט-)

***לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר**
כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך
בדוקה *ובמה אמרו ב' שורות במרתף מקום
שמכניסין בו חמץ בית שמאי אומרים ב'
שורות על פני כל המרתף ובית הלל אומרים
שתי שורות החיצונות שהן העליונות :
גמ' מאי אור רב הונא אמר גנאי *ורב יהודה
אמר לילי קא סלקא דעתך דמאן דאמר גנאי
גנאי ממש ומאן דאמר לילי לילי ממש מיתבי

הבקר אור והאנשים שולחי אלמא אור
יממא הוא מי כתיב האור בקר הבקר אור
כתיב כמאן דאמר צפרא נהר וכדריה יהודה
אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב *לעולם
יכנס אדם בכי טוב ויציא בכי טוב מיתבי
הוא מי כתיב אור בקר וכאור בקר כתיב
והבי קאמר וכאור בקר בעולם הזה כעין
זריחת שמש לצדיקים לעולם הבא מיתבי
הוא חבי קאמר *למאיר ובא קראו יום אלא
מעתה ולחשך קרא לילה למחשך ובא קרא
לילה והא קיימא לן דעד צאת הכוכבים יממא
הוא אלא חבי קאמר קרייה רחמנא לנהורא
ופקדיה אמצותא דיממא וקרייה רחמנא
לחשוכא ופקדיה אמצותא דלילה מיתבי

הללוהו כל כוכבי אור אלמא אור אורחא
הוא חבי קאמר האמר הללוהו כל כוכבים המאירים
אלא מעתה כוכבים המאירים הוא דבעו
שבודי שאינן מאירין לא בעו שבודי והא
כתיב *הללוהו כל צבאיו אלא הא קמ"ל
דאור דכוכבים נמי אור הוא למאי נפקא
מינה לנורד מן האור (דתנן) *הנורד מן האור
אסור באורן של כוכבים מיתבי *לאור יקום
רצח יקטל עני ואביון ובלילה יחי כגנב
הא

אדם לריך לזכר ש'לא צבי טוב והא דנקט כניסה תחלה היינו משום
דאורחא דגמרא למינקט הכי כמו מטפס ועולה ומטפס ויורד בפרק
עושין פסין (דף כה.) דנקט עליה תחלה ובפ' במה מדליקין (דף לה-)
בין השמשות כהרף עין זה נכנס וזה יולא וקשה הא דריש רב יהודה
הא דרש' גוסה מקרא אחרינ' דלא תלאו בפרק הכונס (דף ס.ו.סס:)
ואומר רש"א דלריכו תרי קראי הבקר אור לריך לעיר אחרת ואפי'
היכא דליכא למיחש למזיקין כגון אחי יוסף דהו' י"א והטעם מפני
הפחתים וקרא דלא תלאו אינטיך לעירו ומפני המזיקין :
ובאור בקר בעולם הזה . פ' ר"ת דהיינו עד ח' היום כדמוכח
בפ' תמיד נשחט (דף נח.) דע' ו' שעות נקרא בקר כעין
זה יהיה תחלת זריחת השמש דהיינו הגן החמה לנדיקים לעתיד לבא :

הא קיימא לן עד לאת הכוכבים יממא הוא . אומר ר"י דפשיטא ליה לגמרא דעד לאת הכוכבים יממא משום דמסקין בספ"צ דמגילה
(דף כ:) דמעלות השחר יום הוא דכתיב ואחננו עושים במלאכה מעלות השחר עד לאת הכוכבים ואומר והיה לנו הילוג משמר
והיום מלאכה ומההס' נמי מוכח דעד לאת הכוכבים יום הוא ולא קשה מההוא קרא לתנאי דפרק במה מדליקין (דף לה-). דקאמר
ר' יהודה משתקטע החמה כל זמן שפני מורה מזרחימין ואיכא למאן דאמר ההס' שני חלקי מיל שאור לפי הגרסה שעה גדולה לפני לאת
הכוכבים דאין אלו בקיין בלאת הכוכבים כדאמר ההס' לא כוכבים גדולים הגראין ציוס ולא כוכבים קטנים הגראין בליה אלא ציטעים :
(ברדתנן) הנורד מן האור . מיהו היכא דלשון צבי אדם אלו כלשון המקרא אוליין אחר לשון צבי אדם כדאמרין בערביין (ד' יט-)

[מכאן
שנכנס
אור
האור]

הוא
הוא

מגילה כ

[ברדתנן]